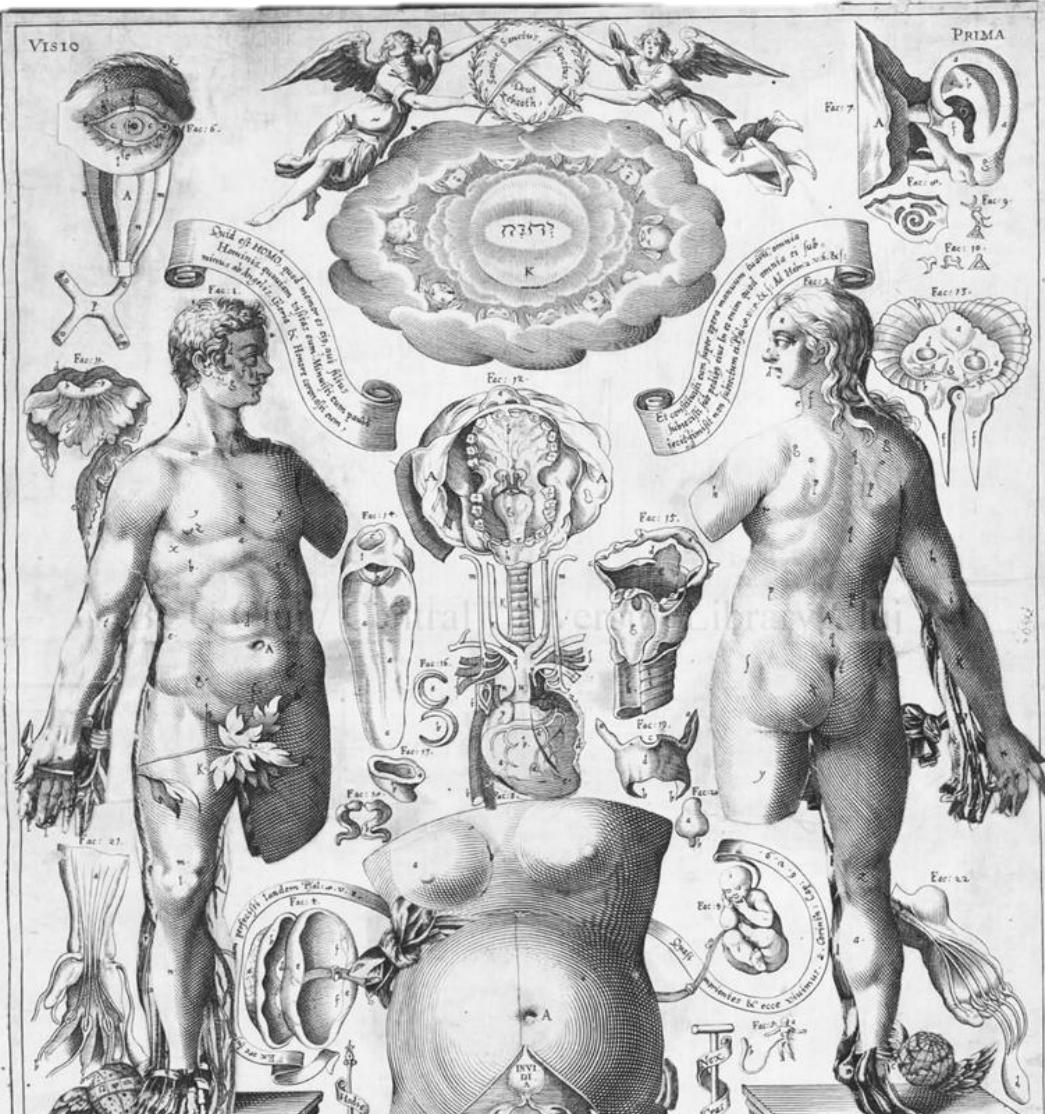

De re medica et de humani corporis fabrica

Catalog de expoziție | Exhibition Catalogue

Expoziție de carte medicală (sec. XVI-XIX) Medical Book Exhibition (16th – 19th centuries)

13 Mai – 15 Iulie 2019 | May 13th – July 15th 2019

Colecții Speciale | Special Collection Department

Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga”

,Lucian Blaga’ Central University Library

M. DC. XIII.

ANNO.

Si sapientia tueri, tibi meum puerus in fratre. IULY
et folii (malum) portabat. Proverbi 9. vers 14

Tunc Iuvenitiae, & Anna Japonica
Abseruentur. Proverbi 10. 15.

Nunquam non patet vobis omnis nostrum. Num
quid Divinus esten nos? Misch. 1. v. 10.

Expoziția de față prezintă unele dintre cele mai importante lucrări medicale din Antichitate până în Epoca Modernă, semnificative sub două aspecte. În primul rând, cele 50 de lucrări expuse – manuscrise și cărți tipărite din secolele XVI – XIX, provenind din colecțiile speciale ale Bibliotecii Centrale Universitare „Lucian Blaga” – propun o reconstituire a istoriei medicinei. În al doilea rând, înfățișează cartea ca mijloc de transmitere a cunoașterii în timp și spațiu. Ideile „părintelui medicinei” erau accesibile la aproape două milenii după formularea lor, după cum demonstrează ediția de secol XVI a lucrărilor lui Hippocrate ce deschide expoziția. Pe de altă parte, teoriile unor medici italieni, englezi sau olandezi au devenit cunoscute în întreaga Europă, grație tiparului care permite difuzarea largă a lucrărilor lor, facilitând schimbul de idei, dezbatările și, în definitiv, progresul medicinei.

Materialul este structurat în două categorii large. Un prim grupaj reunește lucrări reprezentative pentru istoria medicinei europene, ordonate cronologic de la autorii antici, până la unele dintre cele mai importante personalități ale secolului al XVII-lea. A doua secțiune, mai redusă cantitativ, cuprinde contribuții medicale reprezentative pentru spațiul românesc și în special transilvănean, acoperind secolele XVI-XIX.

Expoziția se deschide cu lucrările antice și medievale care au constituit baza științei și învățământului medical până în secolul al XVI-lea și au rămas influente veacuri de-a rândul, inclusiv contribuțiiile lui Hippocrate, Galenus, Avicenna sau a profesorilor Școlii Salernitane de medicină. Următorul grupaj ilustrează spiritul Renașterii și avansul medicinei în secolul al XVI-lea, în care figura centrală devine Andreas Vesalius, primul care a pus sub semnul întrebării teoriile lui Galenus. Nu lipsesc nici lucrările lui Paracelsus, Jean Fernel, Realdo Colombo sau Charles Estienne, reflectând variantele preocupării și dezbatările aprinse care au caracterizat această perioadă. Urmărind evoluțiile din domeniul medical în secolul al XVII-lea, o a treia secțiune aduce în atenție personalități ca William Harvey și René Descartes, precum și renumiți profesori de medicină ai marilor universități europene și practicieni, cu contribuții semnificative la cunoașterea sistemului nervos, în domeniul ginecologiei și al cardiologiei.

Ultima parte a expoziției include o serie de manuscrise și cărți alcătuite de figuri ale medicinei transilvănești sau românești, respectiv referitoare la acest spațiu geografic. Cea mai veche lucrare aparține lui Jordán Tamás, balneolog și epidemiolog originar din Cluj-Napoca, implicat în eradicarea unei mari epidemii de tifos izbugnită în 1556 în Ungaria. Contemporanul acestuia, Melius Juhász Péter, a alcătuit un *Herbarium* care propune leacuri pentru afecțiuni dintre cele mai diverse. De pildă, salata este recomandată ca remediu pentru scăderea libidoului. Aceeași utilitate și conținut similar au și câteva lucrări în limba română, respectiv unele manuscrise maghiare, toate destinate uzului cotidian, casnic, mostre de medicină populară. Nu lipsesc nici contribuțiiile lui Pápai Páriz Ferenc și Köleséri Sámuel, erudiți maghiari cu o activitate importantă în domeniul medicinii. Ciuma a fost un inamic constant până în epoca modernă, astfel încât eradicarea sa a constituit subiectul a numeroase lucrări, cu atât mai mult în această zonă de contact între Orient și Occident. Într-o ultimă categorie sunt grupate materiale care reflectă învățământul medical, mai precis disertații ale transilvănenilor care au studiat la universități europene precum Halle, Basel sau Leiden, respectiv copii manuscrise ale unor manuale sau cursuri universitare.

The present exhibition brings into attention some of the most important medical works from Antiquity until the Modern Times, with a double significance. First of all, the 50 exhibited works – manuscripts and printed books edited between the 16th and 19th centuries, part of the valuable written heritage preserved by “Lucian Blaga” Central University Library – offer an insight into the history of medicine. Secondly, they emphasise the book as a mean of knowledge transmission. The ideas of the "father of medicine" were accessible almost two millennia after their formulation, as demonstrated by the 16th-century edition of Hippocrates' works which opens the exhibition. On the other hand, the theories of Italian, English or Dutch doctors became known throughout Europe, as printing allowed the broad dissemination of their works, facilitating the exchange of ideas, debates and, ultimately, the progress of medicine.

The selected material is structured in two large categories. A first group gathers representative works of the history of medicine in Europe, chronologically arranged starting with the ancient authors and ending with some of the greatest figures of the 17th century. A second, narrower section includes medical contributions that are relevant for the Romanian and especially the Transylvanian milieu, covering the 16th – 19th centuries.

The exhibition opens with the ancient and medieval works which formed the core of the medical knowledge until the 16th century and remained influential for centuries, including the contributions of Hippocrates, Galen, Avicenna or the masters of the Salernitan School. The next part illustrates the Renaissance spirit and the advances brought by the 16th century, the central figure being Andreas Vesalius, who dared to question Galen's theories for the first time. The works of Paracelsus, Jean Fernel, Realdo Colombo or Charles Estienne are not missing either, reflecting the various concerns and the heated debates of this fervent period. Following the development of medicine during the 17th century, a third group brings forward authorities such as William Harvey or René Descartes, as well as professors of the major European universities and practitioners, who contributed to the knowledge of the nervous system, of reproductive biology and to cardiology.

The final part of the exhibition presents a series of manuscripts and printed books written by Romanian or Transylvanian authors, or regarding this region. The oldest work belongs to Jordán Tamás, a balneologist and epidemiologist born in Cluj-Napoca, who studied in Paris, Padua, Pavia, Montpellier and Vienna, and who was involved in the eradication of a typhus outbreak in 1556. His contemporary, Melius Juhász Péter, composed a *Herbarium* which provides cures for the most diverse medical conditions. For example, lettuce is recommended as a remedy for decreasing the libido. The same utility and a similar content is to be found in some Romanian books and Hungarian manuscripts, all of them designed for everyday use, samples of folk medicine. The contributions of Pápai Páriz Ferenc and Köleséri Sámuel, Hungarian scholars with an important activity in the field of medicine, are also included. The Plague was a constant enemy until the modern times, so that its eradication was subject of many works, some of which exhibited here, all the more so in this area of contact between Orient and Occident. A final category comprises materials which illustrate the medical education, namely dissertations of Transylvanian students who attended European universities such as Halle, Basel or Leiden, and manuscript copies of university textbooks.

Lista exponatelor | List of exhibited books

1.

HIPPOCRATES (c. 460 – c. 370 BC)

Hippocratis coi medicorum omnium longe principis Opera quae apud nos extant omnia – Lugduni [Lyon], MDLV [1555].

2.

CELSUS Aulus Cornelius (25 – 50 BC)

Medicinae theoricae et practicae breve (...) Quiibus adiecimus A. Cornelij Celsi Sententias elegantissimas ex libris ipsius diligenter selectas. – Argentorati [Strasbourg], ex officina Knoblochiana : per Georgium Messerschmid, MDXLII [1542].

3.

CELSUS Aulus Cornelius (25 – 50 BC)

De medicina libri octo. – Editio ultima, auctior et correctior – Amstelaedami [Amsterdam], Apud Joannem Wolters, 1713.

4.

DIOSCORIDES Pedanius din Anazarbos (c. 40 – c. 90 AD)

Peri ules iatrikes, biblia 5 ; Tou auton, pri deleteriom thmakom (...), bibliom 1 ; Tou auton, pri iobolom (...), bibliom 1 ; Tou aute, pri semnoseos (...), bibliom 1 ; Tou autd, pri dorapeias (...), bibliom 1 = De medica materia libri V. De letalibus venenis, eorumque precautione et curatione de cane rabidoum. Deque notis quae morsusictus ve animalium venenum relinquentium sequunturum. Deque eorum curatione libri unus – Pedakioy Dioskoridoy ; Interprete Marcello Vergilio. – Coloniae [Köln], Opera et impensa Ioannis Soteris, MDXXIX [1529].

5.

GALENUS (129 – 200 sau 216 AD)

Epitome Galeni Pergameni operum, (...) – Basileae [Basel], Apud Mich. Isingrinium, 1551.

6.

PLINIUS, Caius Secundus ; APULEIUS Lucius Madaurensis ; SORANUS Ephesius ; ORIBASIU

De re medica huic volumini insunt, Sorani Ephesij Peripatetici, (...), in artem medendi isagoge, hactenus non visa. D. Oribasii Sardiani fragmentum, de victus ratione, quolibet anni tempore utili, antea nunquam aeditum. C. Plinii Secundi de re medica libri V, accuratius recogniti, et (nothis ac pseudepigraphis semotis) ab innumeris mendarum millibus, fide vetutissimi codicis repurgati. L. Apuleii Madaurensis, philosophi Platonic, de herbarum uirtutibus, verè aurea et salutaris historia, è tenebris eruta, et à situ vindicata. Accessit his vice coronidis, Libellus utilissimus de Betonica, quem quidam Antonio Musae, nonnulli L. Apuleio adscribendum autumant, nuper excusus. – Basileae [Basel], In aedibus Andreeae Cratandi, MDXXVIII [1528].

7.

ORIBASIU; CELSUS, AULUS Cornelius; ARETAEUS de Cappadocia; Paulus AEGINETA

Medicae artis principes post Hippocratem et Galenum graeci latinitate donati, Actuarius, Aretaeus, Nic. Myrepsus, Ruffus Ephesius, Oribasius, Latini, Paulus Aegineta, Corn. Celsus, Aetius, Scrib. Largus, Alex. Trallianus, Marcell. Empiricus, aliisque praeterea, quorum unius nomen ignorantur. – [Genève], Excudebat Henricus Stephanus, ill. viri Huldrici Fuggeri typographus, MDLXVII [1567].

8.

Ibn MĀSŪYAH Yūhannā (777 – 857)

Ioannis Mesuae Damasceni (...) Opera de medicamentorum purgantium delectu, castigatione, et vsu, libri duo (...) Cum Mundini, Honesti, Manardi, et Sylvii in tres priores libros observationibus (...) – Venetiis [Venezia], Apud Iuntas, [Lucantonio Giunta il giovane], MDLXXXIX [1589].

9.

AVICENNA (c. 980 – 1037)

Libri in re medica omnes, qui hactenus ad nos pervenere. Id est: libri canonis quinque, de viribus cordis, de removendis nocentis in regimine sanitatis, de sirupo acetoso, et cantica (...) – Venetiis [Venezia], Apud Vicentium Valgrisium, MDLXIII [1564].

10.

CONSTANTINUS AFRICANUS (sec. XI)

Constantini Africani post Hippocratem et Galenum-lam primum typis evulgata. – Basileae [Basel], Apud Henricum Petrum, [1536].

11.

Arnaldus de VILLANOVA (c. 1235 – 1311)

Conservandae sanitatis pracepta saluberrima : regi Angliae quondam a doctoribus scholae Salernitanae versibus conscripta, nunc demum non integritati solum atque nitori suo restituta, sed rhythmis quod Germanicis illustrata / per Joannem Curionem ; cum luculenta et succincta Arnoldi Villanouani, (...) in singula capita Exegesi. – Francf. [Frankfurt am Main], Apud haeredes Chr. Egen., MDLIX [1559].

12. Arnaldus de VILLANOVA (c. 1235 – 1311)

Medicina Salernitana, id est conservandae bonae valetudinis pracepta / per Ioannem Curionem recognita et expurgata ; cum luculenta et succincta Arnoldi Villanovani in singula capita Exegesi. - Nova editio melior, et aliquot Medicis Opusculis (...) auctior. – [Genève], Excudebat Jacobus Stoer, MDXCI [1591].

13.

Johann von WONNECKE CAUB or Johannes de CUBA (1430 – 1503)

Das Kreüterbuch oder Herbarius : das büch von allen Kreütern Wurtzlen und anderen Dingen wie mans brauchen soll zü Gesundthayt des Menschen. – Von newen corrigiert und gebessert. – Gedruckt zu Augspurg : durch Heinrichen Stayner, MDXXXIIII [1534].

14.

Valerius CORDUS (1515 – 1544)

Dispensatorium pharmacorum omnium, tam Galenicorum, quam chymicorum, quae hodie in usu potiore sunt. – Nunc vero opera et studio Collegii Medici inclytae Reipublicae Norimbergensis emendatius, ac selectis Compositionibus auctius redditum, et quarto publicatum. – Norimbergae [Nürnberg], Sumptibus Johannis Andreae Endteri, et Wolfgangi junioris haeredum, MDCLXVI [1666].

15.

PARACELSUS Philippus Theophrastus (1493 – 1541)

Archidoxa D. Philippi Theophrasti Paracelsi von Hohenhaim : zwölff Bücher, darin alle gehaimnüss der natur eröffnet (...). : Auch noch vier andere Büchlein, so darzugethan worden, und hiebey neben ordentlich Jntitulirt von D. Iohanne Alberto Vvimpinaeo, Medico et Philosopho. – Gedruckt zu München, bey Adam Berg, MDLXX [1570].

16.

Jean François FERNEL (1497 – 1558)

Ioannis Fernelii Ambiani Therapeutices universalis seu medendi rationis libri septem : quam totius medicinae tertiam fecit partem, ad proxim perutilem et necessarium. – Francofurti [Frankfurt am Main], Apud Andream Wechelum, MDLXXV [1575].

17.

Andreas VESALIUS (1514 – 1568)

Andreae Vesalii Bruxellensis, (...) suorum de humani corporis fabrica librorum epitome. — Basileae [Basel], Ex officina Ioannis Oporini, MDXLIII [1543].

De humani corporis fabrica libri septem. — Basileae [Basel], Ex officina Ioannis Oporini, MDXLIII [1543].

18.

Realdo COLOMBO (c. 1515 – 1559)

Realdi Columbi Cremonensis, (...) De re anatomica libri XV. — Venetiis [Venezia], Ex Typographia Nicolai Beuilacquae, MDLIX [1559].

19.

Juan VALVERDE (c. 1525 – ?)

La anatomia del corpo umano — Nuovamente ristampata et con l'aggiunta di alcune tavole ampliata. — In Vinetia [Venezia], Nella Stamperia de Giunti, MDLXXXVI [1586].

20.

Charles ESTIENNE (1504 – 1564)

De dissectione partium corporis humani libri tres : a Carolo Stephano doctore Medico editi, una cum figuri et incisionum declarationibus a Stephano Riverio Chirurgo compositis. — Parisiis [Paris], Apud Simonem Colinaeum, 1545.

21.

Felix PLATTER (1536 – 1614)

Feliciti Plateri Archiatri De corpore humani structura et usu Libri III. — Basileae [Basel], Apud Ludovicum König, MDCIII [1603].

22.

Giulio Cesare CASSERI (1552 – 1616)

De vocis auditusque organis historia anatomica singulari fide methodo ac industria concinnata tractatibus duobus explicata ac varijs iconibus aere excusis illustrata. — Ferrariae [Ferrara], excudebat Victorius Baldinus typographus cameralis, MDC–MDCI [1600–1601].

23.

William HARVEY (1578 – 1657)

Guilielmi Harvey Angli Medicii Regii et Professoris Anatomia in Collegio Medico Londoniensi Exercitatio anatomica de motu cordis et sangvinis in animalibus. – Francofurti, Guilielmi Fitzeri, MDCXXVII [1628].

24.

René DESCARTES (1596 – 1650)

Renatus Descartes de Homine figuris, et Latinitate donatus. – Lugduni Batavorum [Leiden], Ex Officina Hackiana, MDCLXIV [1664].

25.

Thomas WILLIS (1621 – 1675)

Thomae Willis med. doct. opera omnia. – Amstelaedami [Amsterdam], Apud Henricum Wetstenium, MDCLXXXII [1682].

26.

Peter PAUW (1564 – 1617)

Primitiae anatomicae, de humani corporis ossibus. – Amstelreodami [Amsterdam], Laurentius, 1633.

27.

Reinier de GRAAF (1641 – 1673)

Opera Omnia. – Lugd. Batav. [Leiden], ex officina Hackiana, 1677.

28.

Anton NUCK (1650 – 1692)

Adenographia curiosa et Uteri foeminei Anatome Nova. – Leiden, Apud Jordanum Luchtmans, MDCXCII [1692].

29.

Raymond VIEUSSENS (1641 – 1715)

Raymund Vieussens doctoris medici Monspeliensis Neurographia Universalis (...) -- Editio nova. – Lugduni [Leiden], Apud Joannem Certe, MDCLXXXV [1685].

30.

Sebastian Christian von ZEIDLER (sec. XVII)

Sebastiani Christiani a Zeidlern, (...) Somatotomia anthropologica, seu Corporis humani fabrica methodice divisa, et controversarum quaestionum discussionibus illustrata / publice in gratiam studiosae juventutis celebrata in Caenobio FF. Misericordiae ad Sanctum Simonem et Judam, praeparante filio Bernardo Norberto a Zeidlern (...) Ao. 1685 Mense Decembri. – Pragae [Praha], Typis Joannis Caroli Gerzabek, 1686.

31.

JORDÁN Tamás (1539 – 1585)

Thomae Jordani Medici pestis phenomena seu de iis quae circa febrem pestilentem apparent, exercitatio. – Francofurti [Frankfurt am Main], Apud Andream Wechelum, MDLXXVI [1576].

32.

MELIUS JUHÁSZ Péter (1532 – 1572)

Herbarium az faknak, füveknek nevekröl, természetekröl és hasznairól / [Herbarium sau despre numele și folosul plantelor și arborilor] / [Herbarium about the names and use of plants and trees]. – Colosvarat [Cluj-Napoca], Heltai Gáspárné mühellyében, 1578.

33.

PÁPAI PÁRIZ Ferenc (1649 – 1716)

Pax corporis, az az emberi test nyavalýának okairól, fészkeiröl, s azoknak orvoslásának módgýáról való tracta / [Pax corporis, despre bolile omului, cauzele și tratarea lor] / [Pax corporis, about human diseases, their causes and treatment]. – Kolosvaratt [Cluj-Napoca], Nyomtatta Némethi Mihály, MDCXC [1690].

34.

GELLÉN Gergely (1664 – 1713)

Orvosságos könyv : minden fele nyavalýakról emberek[ne] és lovak[na] betegsegekröl, mehekröl és az esztendönek holnapirul / [Carte de medicamente pentru toate bolile omului și ale cailor, despre albine și despre lunile anului] / [Book of medicines for various diseases of men and horses, about bees and the months of the year]. – Losonc, 1680. – [Lb. maghiară, manuscris autograf/ Hungarian, autograph manuscript].

35.

KÖLESÉRI Sámuel (1663 – 1732)

De scorbuto mediterraneo dissertatio ad normam philosophiae mechanicae. – Cibinii [Sibiu], Excudit Michael Heltzdörffer, MDCCVII [1707].

36.

KÖLESÉRI Sámuel (1663 – 1732)

Pestis Dacicae anni MDCCIX scrutinium et cura. – Cibinii [Sibiu], Excudit Michael Heltzdörffer, 1709.

37.

Andreas WOLFF (1615 – 1661)

Was ist von der Oeleinreibung als einem neu entdeckten Heilmittel (...)gen die pest zu halten? und wie muss dieses gebrauch werden? – Sibiu, Martin Hochmeister, 1798.

38.

Pascal Joseph FERRO (1753 – 1809)

Nähtere Untersuchung der Pestanstekun : nebst zwei Aufsätze von der Glaubwürdigkeit der meisten Pestberichte aus der Moldau und Wallachay. – Wien, Jospeh Edlen von Kurzbet K.K. Hofbuchdrucker, 1787.

39.

Johann Ludwig HAIDENREICH (1747 – 1803)

Instructio medico-chyrurgica in usum gremialium ruralium chyrurgorum conscripta : cui accedunt recusae altissimae normales dispositiones de revocandis suffocatis, submersis, suspensis etc. – Pestini [Budapest], Litteris Trattnerianis, 1785.

40.

ZAY Anna (1680 – 1733)

Orvoskönyv, [...] a tudós és igen hires Doctor Mathiolu tseh nyelre fordított és bővitett Herbariumából / [Carte de medicină a doctorului Mathiolu tradusă și completată din limba cehă în limba maghiară] / [The medicine book of doctor Mathiolu, translated and completed from Czech to Hungarian] . – Danzig [Gdansk], [1712–1719]. – [Lb. maghiară, manuscris contemporan/Hungarian, contemporary copy].

41.

Vasile POPP (1789 – 1842)

[Apele minerale dela Arpătac, Bodoc și Covasna] / [The Mineral Waters from Arpătac, Bodoc and Covasna], [de Vasile Popp]. - [Sibiu] : [s.n.], [1821].

42.

Ştefan Vasile EPISCOPESCU (1777 – 1850)

Oglinda sănătății și a frumuseții omenești : mijloace și leacuri de ocrotirea și de îndreptarea stricăciunilor / [The mirror of human health and beauty: means and cures for preserving the health and treating the harms] alcătuită și întocmită spre folosul românesc de Ștefan Vasile Piscupescu, dohtorul politiei Bucureștilor, a Prințipatului Țării Românești. – București, Tip. De la Cișmea, 1829.

43.

Nicolae CHIRIACOPOL (? - c. 1850)

Doaăsprezece învățături folositeare pentru femeile aceale îngrecale, pentru ceasul nașterii, pentru lehusia, pentru chipul a să hrăni copiii acei mici și pentru boalele lor / [Twelve teachings useful for pregnant women, birth, the feeding of newborns and their diseases]. – Iași, în Tip. Sf. Mi[tropolii] Mol[davei], 1827. ...

44.

PÁPAI PÁRIZ Ferenc (1649 – 1716)

Disputatio inauguralis Tribus Consiliis Medicis absoluta quam (...) examini, censurae testimonio exponit Franciscus Pariz de Papa, Emerici F. Translyvano Ungarus. – Basilea [Basel] : Typis Joh. Rodolphi Genath I., MDCLXXIV [1674].

45.

KÖLESÉRI Sámuel (1663 – 1732)

Disputatio mathematico-physica de lumine, pars prima, (...) : sub praesidio acutissimique viri D. Bulcheri de Volder, medicinae er philosophiae doctoris (...) ; publice ventilandam proponit, Samuel Koleseri, Ungarus, author et defendens, ad diem 12 Martii, loco horisque solitis, ante meridiem. – Lugduni Batavorum [Leiden], Apud viduam et haeredes Joannis Elzevirii, Academiae typograph, 1681.

46.

Johann ALBRICH (1687 – 1749)

Alrich, Johannes, Dissertatio medica inauguralis de haemorrhagiis in genere : quam, praeside deo ter opt, max. auctoritate magnifici D. Rectoris, Jacobi Vallan, (...) / eruditorum examini subiicit Johannes Alrich, corona-Transylv. ad diem 23. Decembris, loco horisque solitis. – Trajecti ad Rhenum, Ex officina Guilielmi vande Water, Ac[ademia typographi], [MDCCIX] [1709].

47.

Huszti Szabó István (1671 – 1704)

Philosophia experimentalis axiomatica : Dissertatio prima de Corporibus, illorumque principiis et affectionibus, quam annuente divina gratia / praeside Dn. Friderico Hoffmanno, medicinae doctore hujusque ut et philosophiae naturalis profess. ordinario ; publice ventilandam proponit Stephanus Huszti, Ungarus die 13. Julii ab hora IX. ad XII. – Halae Magdeburgicae [Halle] : Literis Viduae Salfelsianae, 1695.

48.

Cséri Verestói Sámuel (1743 – 1797)

Adversalia artis salutaris [...] ex materis medica. – Windobonae [Wien], 1768–1769. – [Lb. latină, manuscris autograf].

49.

Anatomische Anmerkungen. – [s. l.], [sec. 19.]. – [Lb. germană, manuscris original/ German, original manuscript].

50.

Chirurgiae Manualis, seu Artis Operatoriae in usum preelectionum. – [s. l.], [1818]. – [Lb. latină, manuscris original/ Latin, original manuscript].